



NÉZŐPONT INTÉZET

A MAGYAROK ÁDER ÚJRAVÁLASZTÁSA MELLETT

ÁDER JÁNOS ELSŐ ÖT ÉVE ÁLLAMFŐKÉNT
2017. 03. 13.



ÖSSZEFOGLALÓ

- Az Áder Jánost államfőként megnevezni tudó magyarok (a teljes felnőtt népesség 56 százalékának) közel háromnegyede (73 százalék) elégedett a köztársasági elnök munkájával. Ezen a bázison ugyanakkor még az őt ismerő Jobbik-szimpatizánsok 78, az MSZP-szimpatizánsok 65 és a DK-szimpatizánsok 42 százaléka is így vélekedik – derül ki a Nézőpont Intézet 2017. március 3-7. között készült közvélemény-kutatásából.¹ Az adatok azt mutatják, hogy Áder János klasszikus államfői szerepfelfogása egyértelműen szimpatikus a magyar lakosságnak, az elmúlt öt évben pártpolitika felett álló politikai szereplővé vált, mely az egyik legfontosabb elvárás a mindenkori köztársasági elnökkel szemben.
- A kutatás arra is rámutat, hogy a Fidesz–KDNP részéről jó döntés volt Áder János jelölése: a teljes felnőtt népesség 54 százaléka szerint a jelenlegi államfő újraválasztása előnyös Magyarország szempontjából. Ezzel szemben Majtényi Lászlóról a baloldali szimpatizánsoknál is kevesebben, csupán a teljes felnőtt népesség 14 százaléka gondolja ezt.
- Hiába sikerült tehát a balliberális pártoknak konszenzust kialakítaniuk Majtényi László személyében, a baloldali szimpatizánsok relatív többsége is Áder Jánost tartja a jobb jelöltnek. Egyedül a DK szimpatizánsai körében került relatív többségbe (46 százalék) azoknak az aránya, akik szerint Majtényi László elnökké választása lenne előnyösebb az ország számára. Jól látszik tehát, hogy Majtényi László nemhogy pártok felett álló, nemzetegyesítő jelöltté nem vált, de még az őt jelölő politikai erők szimpatizánsait sem tudta maga mögé állítani.
- 2012. május 10-i beiktatása óta klasszikus államfői szerepfelfogást töltött be Áder János. Az újrászó államfő első ciklusa során nem konkrét programpontokat, hanem egy ügynevezett elnöki küldetést hajtott végre. Ennek legfontosabb eleme a teljesítmény megbecsülése és a környezetvédelem volt. A környezetvédelem ügye iránti elkötelezettség Sólyom László után Áder János elnökségében is fontos helyet foglalt el, az ökológiai problémák kérdése ráadásul a hagyományos pártpolitikai szempontok fölött áll, így annak képviselete illeszkedik az államfők által vállalt klasszikus szerephez.
- A mindenkori államfő számára elsődleges feladat a normativitás feletti őrökös, így a pártok erőteljes törekvései ellenére sem engedhet soha a napi aktuálpolitikai nyomásoknak. Ennek megfelelően Áder János a törvények vizsgálatánál mindig azt vette szemügyre, hogy a normaszöveg megfelel-e az alkotmányossági követelményeknek, így ha kellett, a kormánypárti többséggel szemben is használta eszközeit. Az elnöki vétók intézményével viszonylag sokszor élt, hivatalban töltött ideje alatt összesen 28 esetben küldött vissza törvényt az Országgyűlésnek, öt alkalommal pedig az Alkotmánybíróságnak küldte az adott törvényt.

¹ A közvélemény-kutatás adatainak részletesebb bemutatása és módszertan a 6-8. oldalon olvasható.

KLASSZIKUS ÁLLAMFŐI SZEREPBEN

A kormány és az Országgyűlés mellett az államfő tölti be az egyik legfontosabb közjogi pozíciót. Ugyanakkor míg a Kormány és az Országgyűlés szerepe a magyar politikai intézményrendszer világában tisztázott, az államfő feladata gyakran képezi belpolitikai viták tárgyát. Ennek legfőbb oka, hogy az ellenzéki pártok és az általuk indított államfő-jelöltek a köztársasági elnökre gyakran a „fékek és egyensúlyok” rendszerének részeként tekintenek, miközben a rendszerváltást követő magyar alkotmányos hagyomány egyáltalán nem egyértelmű e tekintetben.

A hazai politikai berendezkedésben teljesen legitim államfői szerepfelfogást jelent, ha a köztársasági elnök nem az Országgyűlés és a Kormány tevékenységének korlátozását tekinti feladatának, hanem az említett két politikai intézmény működésének garantálását és a velük történő együttműködést.

Azt, hogy a magyar alkotmányosság nem ellensúlyi szerepkört szán a mindenkori államfőnek a megválasztás szabályozásából is egyértelműen következik. Mind a korábbi Alkotmány, mind a mostani Alaptörvény lehetővé teszi ugyanis a mindenkori abszolút többséggel rendelkező parlamenti erőnek, hogy végső soron az általa indított – és az általában vele egy politikai családba tartozó – jelöltet válassza államfőnek.

Áder János államfői működése teljességgel megfelelt a magyar alkotmányosság alapelveinek, ráadásul ismertségével párhuzamosan elfogadottsága is növekedett ciklusa alatt. Az elmúlt öt évben a jelenlegi államfő munkája azt mutatta, hogy helyesen mérte fel a pozíció súlyát és a nemzet egészének érdekét kívánta megjeleníteni tevékenysége során. A visszafogott, olykor kimért politikusnak tartott Áder konszenzusteremtő államfővé vált az elmúlt öt évben.

Szerepértelmezése kapcsán világosan fogalmazott, nem a nemzet lelkiismeretének tekinti magát, hanem sokkal inkább a nemzeti egységet kifejező személynek. Az Axel Springer lapoknak 2013-ban adott interjújában² azt a célt tűzte ki maga elé, hogy *„megpróbál majd olyan témákban konszenzust teremteni, melyek kívül esnek a pártpolitika hatósugarán”*.

Ha az államfő ezzel a nemzet egységét tudja kifejezni, kifejtheti véleményét bármely politikai, társadalmi kérdés kapcsán is. Áder János így tett például, amikor a Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbit ért inzultus után úgy fogalmazott: az eset *„önbecsülésünkben támadott meg*

² http://www.keh.hu/interjuk/1742-Ader_Janos_koztarsasagi_elnok_interjuja_az_Axel_Springer_lapoknak

minket, magyarokat” és az „ehhez hasonló, nemzetünk bármely tagját, értékét támadó tettek szégyenével nekünk, mindannyiunknak kell szembenéznünk”. Tipikusan a pártpolitika hatósugarán kívül eső terület a fenntartható fejlődés ügye is, mely területen ugyancsak jelentős szerepet vállalt az államfő.

A minden köztársasági elnöktől elvárt szimbolikus, reprezentatív szerepen túl újszerű gesztusokat is tett Áder János. A Nemzeti Összetartozás Napján például felvidéki, kárpátaljai, erdélyi, délvidéki és őrvidéki fiatalokat látott vendégül hivatalában. Gyakran tartott szimbolikus gesztusként díszvacsorát nemcsak magyar vendégek számára, hanem magyar kapcsolatokkal rendelkező külföldi meghívottaknak is. Újszerű – eddig főként kormányfőktől megszokott – gesztus volt Áder János részéről, amikor az eddigi legnagyobb magyarországi árvízkor helyszíni terepszemlét tartott és személyesen győződött meg a védekezés hatékonyságáról. Áder János sikeresen megtalálta szerepét a többi közjogi méltóság mellett, senkivel nem került konfliktusba.

Az általa képviselt ügyek terén mind bepolitikai, mind külpolitikai dimenzióban önálló politikusként jelent meg első ciklusa során. Így gyakran vállalt jelentős szerepet szélesebb külpolitikai dimenzióban is, az ukrán válság során például – amikor megnövekedett a kelet-közép-európai régió szerepe – több nemzetközi találkozón is képviselte a magyar érdekeket a témában.

NEMZETI ÜGYEK SZOLGÁLATÁBAN

Áder János nem konkrét programpontokat, hanem egy úgynevezett elnöki küldetést hajtott végre első ciklusa alatt, melynek legfontosabb eleme a teljesítmény megbecsülése és a környezetvédelem volt. Az államfő többször beszélt arról, hogy a magyar társadalom legnagyobb hiányosságának azt látja, hogy *„nem vagyunk elég tisztelettel a saját teljesítményünk iránt, nem becsüljük meg eléggé a saját teljesítményünket”,³* így leginkább a hétköznapi teljesítményeket.

Az elnöki vállalások és ügyek képviselete természetes része volt minden korábbi elnöki ciklusnak is. Így például Sólyom László aktivista szemléletű politikai és alkotmányossági vétői nyomán egy olyan karakteres, az alkotmányosság védelmére kiemelt hangsúlyt fektető elnöki attitűdöt alakított ki, mely kész volt „szembe menni” a törvényhozó és a végrehajtó hatalom akaratával is. A volt köztársasági

³ Kossuth Rádió 180perc című műsorának adott elnöki nyilatkozat 2013. december 20-án

elnök részvételével zajlott le továbbá többször a zöldszervezetek hagyományosnak tekinthető Zengő-túrája, az oda tervezett NATO-radar kapcsán elnökként is fellépett.

A pártok számos kérdésben nem értenek egyet, de vannak olyan ügyek, melyekben pártokon átívelő egység mutatkozik meg. Az ilyen pontok keresése elsődleges feladata a köztársasági elnöknek. A környezetvédelem ügye tipikusan ilyen terület, mely iránti elkötelezettség Sólyom László után Áder János elnökségében is fontos helyet foglal el. Az ökológiai problémák ügye a hagyományos pártpolitikai szempontok fölött áll, így annak képviselete tökéletesen illeszkedik az államfők által vállalt klasszikus szerephez. Áder Jánostól ráadásul ez a szerepfelfogás egyáltalán nem idegen, szakterülete már EP-képviselőként is a környezetvédelem volt. Európai parlamenti munkáját a magyar szempontból fontos környezetvédelmi és klímavédelmi ügyekben jelentős szakmai és politikai eredmények kísérték, egyik legnagyobb szakpolitikai sikere a cianidos bányászati technológia uniós szintű betiltását célzó határozat volt.

Köztársasági elnökként is számtalanszor képviselte a természeti értékek védelmének fontosságát, a fenntartható fejlődéshez szükséges nemzeti konszenzus érdekében külföldi fórumokon is kifejezte álláspontját. Legemlékezetesebb tevékenysége ezen a téren a 2015-ben elindított „Élő bolygónk” nevű környezetvédelmi kampány. Ennek célja az volt, hogy a támogatók megüzenjék a 2015-ös Párizsi Klímacsúcs előtt a világ vezetőinek a *„haladéktalanul szükséges cselekvést az éghajlatváltozást okozó környezetszennyezés ellen”*.

Az ENSZ 21. klímakonferenciájának nyitónapján beszédet is tartott az államfő, melyben a döntéshozók erkölcsi felelősségére mutatott rá és a klímaváltozás civilizációt veszélyeztető hatásainak megelőzésére szólított fel. A klímavédelmet zászlajára tűző Áder János nyitotta meg a 2016-os Budapesti Víz Világtalálkozót is, melyben kiemelte, hogy a víz ma a legvesélyeztetettebb erőforrás, ezért el kell érni, hogy a politikai gondolkodás és cselekvés legfontosabb kérdésévé váljon.

A DEMOKRATIKUS MŰKÖDÉS ÓRE

Áder János sem az alkotmányossági, sem a politikai vétót nem tekinti „politikai fegyvernek”, államfőként azt a célt követte, hogy minél több „jó törvény” szülessen.⁴ A korábbi államfők közül egyébként Göncz Árpád kétszer, Mádl Ferenc 6 alkalommal, míg Sólyom László öt év alatt 31 esetben alkalmazott politikai vétót és 17 esetben élt alkotmányossági vétóval. Áder János szerepfelfogásának megvalósításában szintén gyakran élt ezekkel az eszközökkel, hivatalban töltött ideje alatt összesen 28 esetben küldött vissza törvényt az Országgyűlésnek, öt alkalommal pedig az Alkotmánybírósághoz fordult. Utóbbiak a tervezett előzetes választási feliratkozásról, a jegybankról, a közigazgatási perrendtartásról szóló, továbbá a posta-, és a földtörvények vizsgálatát célozták.

| | Parlamentnek visszaküldött törvény ⁵ | AB-nak megküldött törvény ⁶ |
|---|---|--|
| Göncz Árpád 1990.08.03. – 1995.08.02. | 0 | 7 |
| Göncz Árpád 1995.08.03. – 2000.08.03. | 2 | 1 |
| Mádl Ferenc 2000.08.04. – 2005.08.04. | 6 | 13 |
| Sólyom László 2005.08.05. – 2010.08.05. | 31 | 17 |
| Schmitt Pál 2010.08.06. – 2012.04.02. | 0 | 0 |
| Áder János 2012.05.10. – | 28 | 5 |

Az egyes köztársasági elnökök által alkalmazott politikai és alkotmányossági vétók száma

A törvények vizsgálatánál mindig az a mérce az államfő számára, hogy a normaszöveg feleljen meg az alkotmányosság követelményeinek. Az államfő világosan jelezte egyébként politikai vétói többségében, hogy a törvényjavaslat elfogadása során tiszteletben kell tartani a házszabályt is, ezzel az államfő véget kívánt vetni az Országgyűlés azon gyakorlatának, hogy a törvényeket zárószavazás előtti módosító indítványokkal írják át. Ezzel elősegítette a törvényhozás minőségének javítását. Tevékenységét egyébként gyakran az ellenzéki pártok képviselői is elismerték, így például amikor

⁴ <http://www.keh.hu/interjuk/1828>

Ader_Janos_koztarsasagi_elnok_interjuja_a_Kossuth_Radio_180_perc_cimu_musoranak

⁵ <http://www.parlament.hu/a-koztarsasagi-elnok-altal-az-orszaggyulesnek-visszakuldott-torvenyek>

⁶ <http://www.parlament.hu/a-koztarsasagi-elnok-altal-az-alkotmanybirosagnak-megkuldott-torvenyek>

2013 májusában a közérdekű adatközlést újraszabályozó és az agrárkamara vezetőinek összeférhetetlenségi szabályain módosító törvényeket visszaküldte az Országgyűlésnek, az LMP szerint „*alkotmányos hivatásához méltóan viselkedett*”.⁷

A mindenkori köztársasági elnök elsődleges feladata a normativitás feletti őrökös, így nem engedhet a napi aktuálpolitikai nyomásoknak. Ennek megfelelően, amikor a paksi bővítés kapcsán egyes pártok népszavazás kiírását követelő indítványokat nyújtottak be Áder Jánoshoz, ugyanakkor az államfő válaszában világosan kifejtette, hogy „*a törvények betartása és tisztelete magától értetődő kötelezettség egy jogállamban*” és megállapította, hogy „*a törvény alkotmányos szempontból nem kifogásolható, visszaküldésének egyetlen feltétele sem adott*”, illetve az „*Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés d) pontja alapján nem lehet népszavazást tartani nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségről. Ilyen kezdeményezést Magyarország egyetlen polgára, így maga az államfő sem tehet*”.⁸

A MAGYAROK TÁMOGATJÁK ÁDER JÁNOS ÚJRÁZÁSÁT

Ugyan a mindenkori köztársasági elnökök rendre a legnépszerűbbek számítanak a hazai politikusi palettán, Áder János a hivatalos elnöki tevékenységén túl tudatosan törekedett arra, hogy emberközeli énjét is megmutassa. Több interjúban például horgászszenvedélyéről beszélt, a Magyar Országos Horgász Szövetség a horgászat nagykövete címet is neki adományozta. Számtalanszor felhívta a figyelmet arra, hogy a horgászat „*alázatra, türelemre, kitartásra és természetszeretetre tanít*”, „*nem beszélve a halfogyasztás egészségre gyakorolt hatásáról, de a horgászturizmus nemzetgazdasági hasznát sem érdemes lebecsülni*.”⁹ Szintén az emberek számára szimpatikus gesztust tett, amikor halászlevet főzött az Afganisztánban szolgáló katonáknak, részt vett a domolosi horgásztónál rendezett horgászversenyen, a riói és a londoni olimpián szurkolt a magyar sportolóknak.

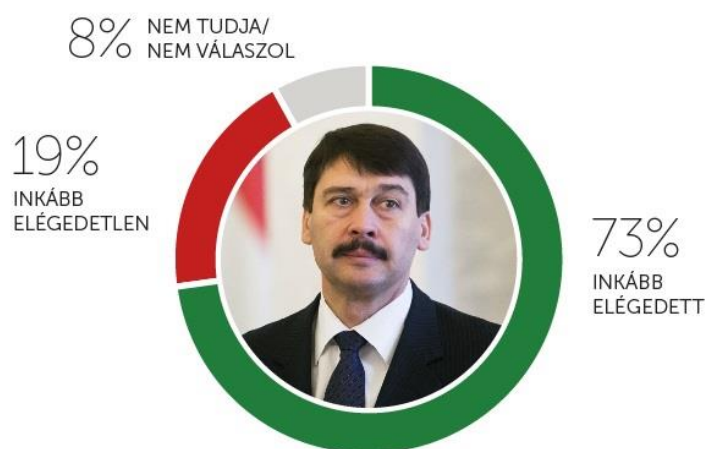
⁷ <http://lehetmas.hu/hirek/39925/ader-janos-alkotmanyos-hivatasahoz-meltoan-viselkedett/>

⁸ http://www.keh.hu/sajtokozlomenyek/1841-A_koztarsasagi_elnok_kozlomenye_a_paksi_atomeromuvel_kapcsolatos_torvenyrol

⁹ http://www.keh.hu/interjuk/1881-Ader_Janos_koztarsasagi_elnok_interjuja_a_Heti_Valasznak

A Nézőpont Intézet március 3- 7. között készült közvélemény-kutatásából¹⁰ kiderül, hogy az Áder Jánost államfőként megnevezni tudó magyarok (a teljes felnőtt népesség 56 százalékának) közel háromnegyede (73 százalék) elégedett a köztársasági elnök munkájával. Ezen a bázison ugyanakkor még az őt ismerő Jobbik-szimpatizánsok 78, az MSZP-szimpatizánsok 65 és a DK-szimpatizánsok 42 százaléka is így vélekedik. Az adatok azt mutatják, hogy Áder János klasszikus államfői szerepfelfogása egyértelműen szimpatikus a magyar lakosságnak, az elmúlt öt évben pártpolitika felett álló politikai szereplővé vált, mely az egyik legfontosabb elvárás a mindenkori köztársasági elnökkel szemben.

**Ön inkább elégedett, vagy inkább elégedetlen
Áder János köztársasági elnöki munkájával?**



A kutatásból világossá válik az is, hogy a parlamenti többséget birtokló Fidesz–KDNP-frakciószövetség részéről a lehető legjobb döntés volt, hogy egyhangúlag támogatta Áder János újboli jelölését: a teljes felnőtt népesség 54 százaléka szerint a jelenlegi államfő újraválasztása lenne előnyösebb Magyarország szempontjából. Ezzel szemben Majtényi Lászlóról a baloldali szimpatizánsoknál is kevesebben, csupán a magyarok a teljes felnőtt népesség 14 százaléka gondolja ugyanezt.

Hiába sikerült tehát a balliberális pártoknak konszenzust kialakítaniuk Majtényi László személyében, a baloldali szimpatizánsok relatív többsége is Áder Jánost tartja a jobb jelöltnek. Egyedül a Demokratikus Koalíció szimpatizánsai körében került relatív többségbe (46 százalék) azoknak az

¹⁰ Az elemzésben szereplő telefonos közvélemény-kutatás 2017. március 3-7. között készült 1000 fő megkérdezésével. A minta reprezentatív a 18 évesnél idősebb lakosságra nem, kor, régió, településtípus és iskolai végzettség szerint. 1000 fős mintanagyság esetén a maximális mintavételi hiba 3,2 százalék.

aránya, akik szerint Majtényi László elnökké választása lenne előnyösebb az ország számára. Jól látszik tehát, hogy Majtényi László nemhogy pártok felett álló, nemzetegyesítő jelöltté nem vált, de még az őt jelölő politikai erők szimpatizánsait sem tudta maga mögé állítani.

